

Sławomir Ciemny

W sprawie "prania brudnych pieniędzy" : zeszyt specjalny Conseil National des Barreaux

---

Palestra 51/3-4(579-580), 87-89

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W sprawie „prania brudnych pieniędzy” Zeszyt specjalny Conseil National des Barreaux

W grudniu 2005 r. Conseil National des Barreaux (francuski odpowiednik Naczelnej Rady Adwokackiej) wydała adresowany do adwokatów specjalny zeszyt pod tytułem *„Pierwsze rady dotyczące zalecanej ostrożności przy przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy”*.

Słowo wstępne napisał Prezes CNB Michel Benichou. Nie ma on wątpliwości, że we współczesnym świecie walka z praniem brudnych pieniędzy jest konieczna. Uważa, że adwokaci nie mogą w tej walce być traktowani instrumentalnie, a obowiązki nakładane na nich nie mogą polegać na „donosicielstwie”.

Autorem całości zeszytu jest paryski adwokat, członek CNB, Michel Beaussier. We wprowadzeniu, które dzieli na dwie części („Generalny obowiązek ostrożności” i „Opis czterech najprostszych zasad”), wskazuje, że obowiązek denuncjacji, który nakłada na adwokatów nieobowiązująca jeszcze trzecia dyrektywa Parlamentu Europejskiego i projekt zmiany prawa francuskiego, narusza między innymi prawa obywatelskie do swobodnego wyboru adwokata (obawa, że adwokat będzie donosił na klienta, który go wybrał), zasadę tajemnicy adwokackiej, niezależność adwokacką i zasadę pełnego zaufania pomiędzy adwokatem a klientem. Wprowadzane dyrektywę regulacje są sprzeczne z kartą europejską i z orzecnictwem ETS.

Autor formułuje cztery podstawowe zasady, które od początku powinien mieć na względzie adwokat, udzielając pomocy prawnej:

1. rzeczywiście poznać klienta, zakres jego zlecenia, uwarunkowania ekonomiczne, określić, jaki jest rzeczywisty przedmiot transakcji finansowej czy też dotyczącej obrotu nieruchomościami, w której adwokat uczestniczy,

2. postawić sobie zasadnicze pytanie, czy na każdym etapie, w kontekście podstawowych zasad wiedzy i rozumowania, adwokat ma pewność, że nie uczestniczy w procederze, który stanowi pranie brudnych pieniędzy,

3. na każdym etapie postępowania stosować i mieć na względzie obowiązujące zasady ostrożności,

4. zbierać, rejestrować, dokumentować informacje i zachowywać wszelkie dokumenty związane z transakcją, w której adwokat uczestniczy.

Pranie brudnych pieniędzy stanowi w prawie francuskim przestępstwo, którego typ podstawowy opisany jest w art. 324–1 francuskiego kodeksu karnego i za popełnienie którego grozi kara do pięciu lat pozbawienia wolności i 375 000 euro grzywny. W razie gdy przestępstwo prania brudnych pieniędzy dokonywane jest systematycznie, w związku z wykonywaniem danej profesji (a taka może być kwalifikacja w przypadku adwokatów) lub w zorganizowanej grupie przestępczej, to kara pozbawienia wolności może być orzeczona do lat 10, a grzywna do 750 000 euro.

Zdaniem autora szczególna czujność i ostrożność adwokatów powinna mieć miejsce przy transakcjach dotyczących kupna i sprzedaży nieruchomości oraz transakcjach dotyczących przedsiębiorstw, a także przy sprawach związanych z wniesieniem do spółek aportów, i w sprawach związanych z tworzeniem spółek.

Zachowując ostrożność w zakresie przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy, adwokat musi mieć na względzie i przestrzegać obowiązujących go zasad etyki.

W kontekście przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy porady prawne świadczone przez adwokata powinny obejmować także konieczność zwrócenia uwagi na ustalenie tożsamości klienta, ustalenie warunków ekonomicznych danej transakcji, ustalenie, czy sprawa, w której adwokat bierze udział i radzi, zbieżna jest z zasadniczym przedmiotem działania klienta, ustalenie źródła i przeznaczenia przekazywanych w ramach sprawy środków finansowych i zabezpieczenie informacji związanych z udzielanymi poradami po zaprzestaniu kontaktu z klientem.

Autor widzi, jak trudno odróżnić niepewność co do danej operacji, w której uczestniczy adwokat, od wątpliwości czy też podejrzania. W każdej sytuacji, gdy adwokat ma uzasadnione wątpliwości co do transakcji, powinien odmówić współpracy i świadczenia usług. W swoim postępowaniu adwokat powinien zawsze odwoływać się nade wszystko do zdrowego rozsądku i swojego doświadczenia.

Fundamentalną zasadą w zakresie zachowania ostrożności jest jak najpełniejsza identyfikacja i dobra znajomość klienta, który chce skorzystać z usług adwokata. Przy udzielaniu pomocy prawnej osobie fizycznej adwokat ma prawo zażądać dokumentu ze zdjęciem z możliwością zrobienia kopii dokumentu tożsamości. Podobnie przy osobach prawnych konieczne jest otrzymanie i sprawdzenie potwierdzonego odpisu z rejestru handlowego. Szczególną czujność i ostrożność należy wykazać w przypadku braku bezpośredniego kontaktu z klientem.

We Francji istnieje organizacja o nazwie CARPA (Adwokacka Finansowa Kasa Rozliczeniowa), która przyjmuje depozyty i zarządza środkami pieniężnymi związanymi z aktywnością zawodową adwokatów. Funkcjonowanie CARPA zabezpiecza prawidłowy przepływ środków pieniężnych, identyfikację pochodzenia środków, skuteczną kontrolę ze strony dziekanów poszczególnych rad adwokackich i przekazywanie sprawozdań przygotowywanych przez głównych księgowych do Prokuratora Generalnego.

W ramach obowiązujących przepisów każdy dziekan ma prawo kontroli działalności finansowej danego adwokata i możliwość wglądu w jego dokumenty finansowe. Kiedy jest to konieczne, istnieje także możliwość współpracy w tym zakresie z powoływanymi biegłymi księgowymi. Adwokat ma obowiązek przechowywania dokumentów księgowych przez 10 lat. Wszystkie płatności czekiem lub przelewem związane z działalnością zawodową adwokata powinny przechodzić przez CARPA. Dotyczy to także płatności w gotówce powyżej 150 euro.

Autor wskazuje okoliczności, które powinny zwiększać czujność i ostrożność adwokata w kontekście przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy. Chodzi w szczególności o sytuacje, gdy klient jest osobą nieznaną; występują trudności w określeniu przez klienta swojego adresu i podaje on np. jedynie adres do korespondencji; w sprawie występuje element zagraniczny; współpracuje się z nieznanym adwokatem zagranicznym; proces ustalenia danych i tożsamości klienta nie odbywa się w rozsądnym czasie; następują częste zmiany adresów klienta lub osób kontaktujących się w danej sprawie z adwokatem; występują częste zmiany udziałowców spółki; sugestie ze strony klienta są niecodzienne lub często zmieniane; oferowane wynagrodzenie odbiega od wartości ekonomicznej transakcji; mamy do czynienia z trustem, funduszem powierniczym lub podmiotem z tzw. rajów podatkowych; klient odmawia adwokatowi możliwości sprawdzenia danych bankowych lub finansowych, lub kontaktów ze służbami księgowymi danego podmiotu; mamy do czynienia z podmiotem gospodarczym, którego wzrost obrotów i posiadanych środków odbywa się w sposób nienaturalny.

Jako aneksy do zeszytu załączono czterdzieści zaleceń specjalnych opracowanych w ostatecznym kształcie w 2003 r. przez międzynarodową pozarządową instytucję zajmującą się przeciwdziałaniem praniu brudnych pieniędzy i zwalczaniem terroryzmu FATF (*Financial Action Task Force*). Zalecenia te przedstawione są wraz z komentarzami autora zeszytu. Załączono także tekst trzeciej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego 2005/60/CE z 26 października 2005 r. o przeciwdziałaniu wykorzystywaniu systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu¹, tekst drugiej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego 2001/97/CE i Rady Europy z 4 grudnia 2001 r. zmieniającej Dyrektywę 91/308/CEE o przeciwdziałaniu wykorzystywaniu systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy oraz ujednoliconą wersję francuskiego kodeksu pieniężnego i finansowego z uwzględnieniem przepisów prawa z 11 lutego 2004 r. dotyczących wykonywania zawodów związanych z wymiarem sprawiedliwości, w tym także wykonywania zawodu adwokata (przepisy tego prawa są krytykowane przez autora).

Do zeszytu specjalnego załączona jest także płyta CD zawierająca zbiór przepisów, w tym zasady etyki dotyczące wykonywania zawodu adwokata we Francji.

¹ Dyrektywa ta została opublikowana w Dzienniku Oficjalnym Unii Europejskiej 25 listopada 2005 r. i będzie obowiązywała od roku 2007.